

LA MILLORA DE LA QUALITAT DEMOCRÀTICA A DEBAT

Informe de resultats de la Jornada de debat
entre tècnics, polítics, associacions i ciutadans

Santa Coloma de Farners , 22 de març de 2010

Informe elaborat per:
Joana Giol

PRESENTACIÓ

La Direcció General de Participació Ciutadana està promovent l'elaboració del "Llibre verd de la qualitat democràtica". Ho fa a través d'un ampli procés de debat i recollida d'aportacions per tal de perfilar els elements que cal considerar a l'hora de promoure polítiques eficaces de participació ciutadana i de millora de la qualitat democràtica.

En aquest marc, la Direcció General de Participació Ciutadana ha organitzat conjuntament amb el Consell Comarcal de la Selva un taller sobre els següents eixos de debat:

- a. De la ciutadania a les institucions. La iniciativa ciutadana.
- b. De les institucions a la ciutadania. L'acció institucional.
- c. La decisió ciutadana. Democràcia directa, sense intermediaris.

La finalitat última és elaborar propostes de foment de la participació ciutadana. La idea és organitzar activitats alternatives amb diferents tipus de formats (cursos, seminaris, jornades, grups de discussió, fòrums, etc.) que arribin a tot el conjunt del territori.

El document que teniu a les mans correspon a la sessió organitzada a la seu del Consell Comarcal de la Selva, a Santa Coloma de Farners, el passat dia 22 de març de 2010. Les persones participants van ser 3 ciutadans no organitzats, 2 membres de l'entitat Sopa de Pedres, 1 membre de l'Agrupament Escolta Roca-Guillera, 1 membre de la Federació de Comerciants de la Selva, 3 tècnics de les administracions locals i autonòmiques i 1 polític, que van debatre en un únic grup plural. La sessió es va estructurar en 2 blocs: una presentació del Llibre verd de la qualitat democràtica a càrrec del Sr. Fernando Pindado sotsdirector de Participació Ciutadana, i el posterior debat.

a. De les institucions a la ciutadania. L'acció institucional

1. Informació

Fàcil accés a l'exercici dels drets, en especial el dret a la informació.

- El dret a la informació que tenen els ciutadans hauria de poder ser efectiu i facilitar l'accés a la informació a la ciutadania, quan es vol consultar normes, planificacions, accions, decisions, expedients, documentació en general. No hauria de caldre anar-hi presencialment. Tot i que les lleis recullen el dret d'informació dels ciutadans, a la pràctica no es facilita.
- La gent veu molt complexa la participació perquè li manca coneixement i educació. Les institucions haurien de facilitar el coneixement i l'educació perquè el ciutadà participés més o perquè més ciutadans es decidissin a participar.
- Per fomentar la transparència haurien d'informar i explicar els canals i mecanismes possibles d'iniciativa, de participació, de reclamació i de drets en general que tenen els ciutadans.

Informar, facilitar, difondre i fer públiques les accions de govern.

- Els organismes haurien de possibilitar i facilitar que hi hagi debat social sobre les actuacions
- Es considera necessari arribar a acords amb els grups que mostren desacord i no menysprear l'oposició que puguin fer. Per això seria imprescindible que les institucions donessin explicacions de les seves accions. Potser canviar les lleis i obligar a fer les explicacions o fins i tot obligar a publicitar-les als mitjans de comunicació.
- Al prendre decisions, els governants haurien de facilitar el seguiment de control de les accions, informar quan s'executen o informar del fet que no s'executaran, informar de com es faran i de quines possibilitats de participació tindran els ciutadans.

La resposta i les explicacions als ciutadans són imprescindibles.

- Quan es fan preguntes, quan s'han formulat suggeriments o propostes, quan hi ha peticions d'iniciativa, els ciutadans sempre haurien de tenir resposta dels organismes oficials quan en reben. No pot ser que hi hagi ajuntaments que tenen per norma no contestar als ciutadans.
- Perquè hi hagi l'obligació de contestar, potser s'hauria d'eliminar el silenci administratiu i obligar per norma a contestar i explicar.

La confiança es treballa des de la comunicació.

- Les institucions haurien de fomentar actituds i explicacions que afavorissin la confiança dels ciutadans en la tasca que fan i les persones que hi treballen.

2. Compromís

Enfortir la cultura democràtica dins les pròpies institucions predicant amb l' exemple.

- Es considera que no es pot promoure la democràcia i la participació si les institucions mateixes no l'utilitzen dins les seves pròpies estructures. Per tant, el primer pas seria fomentar que les administracions esdevinguin més democràtiques i participatives elles mateixes.
- En aquest aspecte hi ha realitats desiguals perquè hi ha òrgans, àrees o departaments que tenen la participació molt integrada i desenvolupada i altres que no la tenen gens.
- Això dificulta el treball en xarxa de les institucions i els fa més ineficients i ineficaços.
- A vegades una institució que fomenta la participació donant suport a altres instàncies per desenvolupar plans de participació, l'ha de convèncer dels beneficis que li aportarà. Si la voluntat no és clara és millor no iniciar el pla.
- S'assenyala la importància que tots els departaments de la Generalitat haurien de promocionar l'educació democràtica, donant-ne exemple i fomentant-la.

Llistes electorals i compromís amb el programa electoral.

- Una altra línia d'actuació podria ser la introducció de llistes obertes amb la consegüent possibilitat de canviar l'ordre que imposa el partit.
- En temps d'eleccions caldria potenciar els debats per fer palesos els compromisos electorals davant els ciutadans.
- És necessari que es rendeixin comptes del compliment o no de les promeses electorals, per exemple es podria legislar que hi hagin eleccions anticipades si el programa electoral no es compleix en uns percentatges.

Formació política per evitar la delegació de responsabilitats.

- S'insisteix en la vital importància d'ensenyar i facultar polítics, tècnics, funcionaris i ciutadania en general per tal d'evitar la mediocritat política.
- És important que els polítics assumeixin les seves responsabilitats. A vegades els polítics deleguen la responsabilitat de prendre les decisions als tècnics corresponents i s'eximeixen de responsabilitats. A aquests fets se'ls ha de sumar la creixent manca de vocació política. La participació ciutadana tampoc hauria d'evitar responsabilitat que li correspon en la presa de decisions.

Apropament i confiança per poder co-governar.

- L' administració i els ciutadans haurien de compartir l'administració. Cal que hi hagi diàleg entre administrador i usuari que pugui crear complicitats.
- Facilitar mètodes i instruments perquè els ciutadans controlin les accions de govern.

Confiar en les capacitats de la ciutadania per cedir-li el poder de decisió.

- Les institucions haurien de perdre la por a cedir el poder a la ciutadania i por a obrir espais d'iniciativa ciutadana i de participació.
- Des dels òrgans de govern la por a no poder fer el que ja tenen pensat i planejat a vegades els fa desistir de promoure la participació.
- Per contra, hi ha institucions que se senten més còmodes prenent decisions participadament, però els canals potser s'haurien d'obrir o simplificar. Una via podria ser potenciar i valorar els debats als plens.

3. Facilitar

Fomentar espais.

- S'haurien d'obrir espais d'iniciativa ciutadana i de participació.

Estructurar la participació.

- Fomentar els plans de participació en els diferents àmbits.

Garantir la participació en els àmbits d'interès del ciutadà.

- Per millorar la qualitat democràtica es considera necessari que el ciutadà pugui participar en l'àmbit que li sigui d'interès i l'afecti. Aquesta possibilitat hauria d'existir en tots els temes i àmbits .

Proximitat en els temes, proximitat en el territori i proximitat en el llenguatge.

- S'hauria de proposar la iniciativa en temes propers a la ciutadania, temes que els interessin, àmbits en els que vulguin participar, que els afectin.
- Paradoxalment, un tema tant proper com un POUM i que afecta directament tota la planificació urbanística del municipi, resulta que no interessa a la població i és difícil motivar-los a participar.
- S'assenyala que possiblement la falta d'interès a vegades sigui deguda a la complexitat tant del tema com del llenguatge, per exemple, a l'hora d'explicar el POUM. No es pot participar si no s'entén en què s'està participant.

b. De la ciutadania cap a les institucions. La Iniciativa Ciutadana

1. Mancances

El comportament clientelista del ciutadà.

- La societat individualista actual fa difícil la implicació dels ciutadans, sigui per comoditat, sigui per sensació d'incapacitat, perquè tinguin dinàmiques clientelistes o perquè en desconfiïn.
- S'apunta que la societat actual es guia per l'afany de lucre. Es suggereix que hi podria haver algun tipus de bonificació per als ciutadans que participen, però aquesta proposta es considera contraproduent per perversa i perillosa.

Facilitat per denunciar però dificultat per debatre.

- Els ciutadans saben denunciar i reclamar a les empreses de telefonia, a les institucions i als ciutadans però no debatre, reflexionar i consensuar .

Dificultat de compromís respecte a l'interès general i col·lectiu.

- Els participants haurien de fer l'esforç d'implicar-se per l'interès general i no solament per l'interès propi.

Desconfiança envers la capacitat democràtica de les institucions.

- S'apunta que si la pròpia institució no compleix les lleis, si no facilita la participació dins del mateix organisme, si no es dóna ni veu a l'oposició en els plens, com s'ha de confiar que deixarà participar la ciutadania?

2. Propostes

Formar els ciutadans des del principi de la seva vida en societat.

- S'hauria de fomentar i educar perquè la gent fos pro-activa i tingués ganes de participar. Es torna a incidir en la necessitat d'educar i conscienciar dels beneficis pedagògics que té la participació. A fi que les noves generacions creixin immerses en el canvi de cultura política, a les escoles el funcionament hauria de ser més participatiu.

Iniciativa ciutadana, motor de la participació.

- Per implicar la ciutadania s'haurien de treballar els interessos que proposa la ciutadania. La iniciativa es deixa massa a mans de la voluntat política. Si es fomentés hi hauria molta més gent que participaria.
- Cal fomentar l'hàbit de la participació participant i practicar sovint la reflexió i el debat.

Hàbits d'iniciativa des de la proximitat.

- Caldria impulsar iniciatives en grups reduïts, per barris, fer reunions periòdiques per facilitar els debats i poder anar progressant i augmentant la participació.

La influència de la participació: La satisfacció de crear en benefici de tots.

- És important que el participant senti que crea des de baix alguna cosa que pot aportar un fruit en benefici de tothom, no en benefici propi.
- Perquè hi hagi més massa crítica de gent que es vulgui implicar i que no siguin sempre els mateixos que participen, s'hauria de mostrar a la resta de ciutadans que la participació ciutadana no és una pèrdua de temps. Hauria de quedar clar que les accions de govern la tenen en compte. Així els ciutadans que ara no participen potser tindrien incentius per participar.

Decisions vinculants amb totes les garanties que calguin.

- Els processos participatius actualment són consultius. Es proposa fer un pas valent perquè puguin ser vinculants. Com que la vinculació fa respecte, s'haurien de prendre les mesures i garanties necessàries, potser amb normes que la regulin i l'emmarquin. Aquest punt és important a l'hora d' evitar que la participació es quedi en un calaix i generi frustració per les expectatives creades.
- Les experiències dels participants són satisfactòries si les aportacions i conclusions que han fet es veuen recollides . S'ha de veure que han aportat un granet de sorra. Si no hi ha una utilitat, l'experiència va a la bassa.

Les entitats i associacions són una font de ciutadans implicats.

- Tant en la societat com en els moviments socials hi ha mancances de democràcia, s'ha de deixar de ser ciutadans clients. Som una societat sobreprotegida i això repercuteix en la participació. Els polítics han passat a ser tècnics de manteniment.
- Es valora positivament la tasca de la gent implicada en entitats i s'insta a evitar generalitzar la desafecció envers la participació a tots els ciutadans. Hi ha molta gent que sí que s'implica realment en associacions i entitats, tot i que els aires individualistes no ho facilitin .
- Les entitats també haurien de preguntar als seus membres de què volen parlar.
- Per lluitar contra el desencís que hi ha pel que fa a la baixa participació, una mesura hauria de ser la d'eixamplar i fer créixer la xarxa d'entitats i associacions i alhora, fomentar que facin xarxa entre elles. Fer xarxa no només de paraula.

c. La decisió ciutadana. Democràcia directa, sense intermediaris.

Decisió ciutadana en tots els àmbits i a tots els nivells de l'administració.

- Els referèndums haurien de servir per decidir sobre qualsevol tema, no només els de gran transcendència com és l'aprovació o reforma de la Constitució Espanyola o de l'Estatut d'Autonomia. També s' haurien de poder utilitzar per prendre decisions a tots els nivells institucionals i en totes les àrees, per exemple a nivell de regidoria. S'hauria de poder plantejar qualsevol qüestió com la gestió d'equipaments públics, etc.

Referèndums: pràctica i garanties.

- Com que ens falta experiència s'ha de començar a poc a poc i fer-ho amb garanties.
- S'hauria de facilitar la participació en referèndums i consultes donant opció a poder votar diversos dies i a diferents llocs i espais .
- Que les formulacions de les preguntes no siguin malintencionades.

Decidir des de la iniciativa institucional i des de iniciativa ciutadana.

- Els referèndums haurien de poder ser impulsats tant per la ciutadania com pel govern amb el coratge i la valentia que calgui.